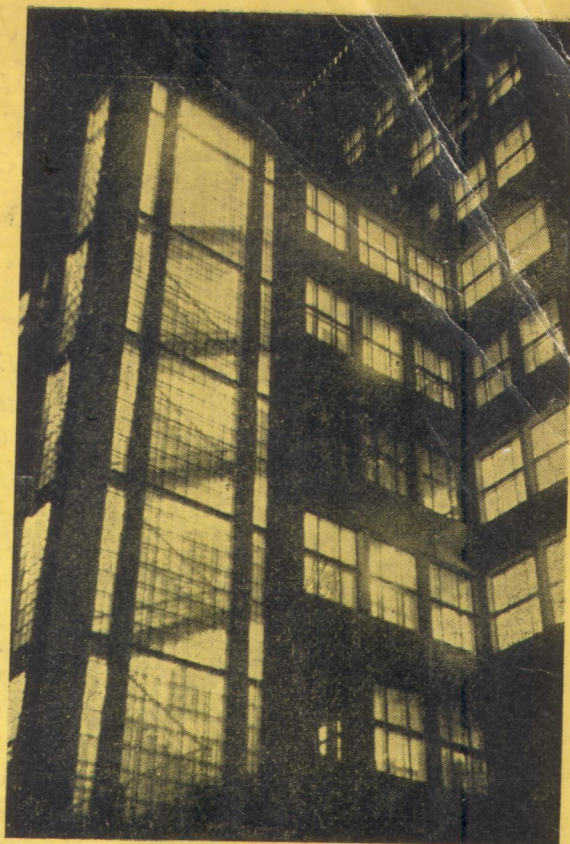
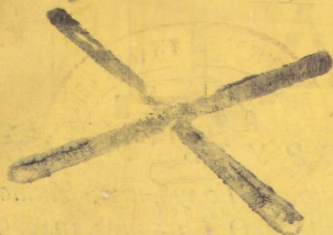

PK-2
K-6599
1928 №12
80440

84800

80440

Політичний
мислитель

№ 12 Грудень 1928

НОВА ГЕНЕРАЦІЯ

журнал лівої
формації мистецтв

ДЕРЖАВНЕ
ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

ЦІНА 75 КОП.

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ
ЛІВОЇ ФОРМАЦІЇ МИСТЕЦТ

З А Р Е Д А К Ц І Є І
М И Х А Й Л Я С Е М Е Н К

НОВА ГЕНЕРАЦІЯ

висвітлює питання теорії й демонструє практику лівих течій мистецтва (література, кіно, малярство, архітектура, театр і ин.) в їх конструктивному та деструктивному значіннях і вміщатиме: вірші, оповідання, романи; статті: формально-дослідчі, теоретичні, полемічні, критичні; памфлети, репортаж, фейлетони, референції й огляди закордону й СРСР, бюлетень лівого фронту, листування з читачами, репродукції, фото й ин.

Ц І Н А Ж У Р Н А Л У:
на 12 міс.— 7 крб.— коп., на 6 міс.— 3 крб. 75 коп.,
на 3 міс.— 2 крб.— коп., на 1 міс.— крб. 70 коп.
ОКРЕМЕ ЧИСЛО В РОЗДРІБНОМУ ПРОДАЖУ—75 КОП.

P R I C E A B R O A D:
per 12 months—4 dol. 55 c., per 6 months—2 dol. 45 c., per 3 months—1 dol. 30 c., per 1 month—45 c.
P R I C E O F A C O R U—50 c.

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЮТЬ:
СЕКТОР ПЕРІОДВИДАНЬ ДВУ
(ХАРКІВ, СЕРГІЇВСЬКА ПЛ., МОСКОВСЬКІ Р., 11) ТА УПОВНОВАЖЕНІ ПЕРІОДСЕКТОРУ СКРІЗЬ ПО УКРАЇНІ

[7(05)]

ВІДКРИТО ПЕРЕДПЛАТУ НА **1929** **НОВА** БАГАТО ІЛЮСТРОВАНІЙ ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ НОВОГО МИСТЕЦТВА Р І Ж **ГЕНЕРАЦІЯ**

У ЖУРНАЛІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ:

ХАРКІВ: Д. Бузько, О. Влизько, Д. Голубенко, Віктор Вер, Свир. Гранка, М. Гаско, В. Єрмілов, О. Касьянов, інж. Ф. Кондрашенко, Ол. Корж, арх. Л. Лоповок, арх. Ів. Малоземов, О. Мар'ямов, С. Мельник, Ес. Метер, Л. Недоля, А. Петрицький, Ол. Полторацький, А. Санович, Михайль Семенко, Дан Сотник, М. Щербак, Гео Шкуруній, арх. Я. Штейнберг, арх. Г. Яновицький КИЇВ: Симон Власенко, Дзига Вертов, С. Драгоманов, Ю. Дубков, Гл. Затворницький, О. Каплер, Ю. Палійчук, Леонід Скрипник, М. Скуба, Л. Френкель, М. Холостенко. ОДЕСА: Б. Бучма, Гро Вакар, С. Голованівський, О. Перегуда. М. Терещенко. МОСКВА: Н. Асеев, О. Брік, О. Ган, С. Ейзенштейн, С. Кірсанов, Гео Коляда, В. Маяковський, П. Незнамов, В. Перцов, А. Родченко, Татлін, С. Третьяков, Н. Чужак, А. Чужий, В. Шкловський. ЛЕНІНГРАД: Л. Арєнс, К. Малевич, М. Матюшин, Г. Петніков. ПАРИЖ: Enrico Prampolini, Євген Деслав. БЕРЛІН: Herwarth Walden, Johannes Becher, Prof. Moholy-Nagy, Rudolf Leonhard. ПРАГА: Актин Павлюк та інші.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

По СРСР: На 12 міс.— 7 крб., 6 міс.— 3 крб. 75 коп., 3 міс.— 2 крб., 1 міс.— 70 коп. ЗА КОРДОНОМ: На 12 міс.— 4 дол. 55 с., 6 міс.— 2 дол. 40 с., 3 міс.— 1 дол. 30 с., 1 міс.— 50 с.

ЖУРНАЛ ВИХОДИТЬ РЕГУЛЯРНО НА ПОЧАТКУ КОЖНОГО МІСЯЦЯ ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЮТЬ: СЕКТОР ПЕРІОДВИДАНЬ ДВУ, УПОВНОВАЖЕНІ ПЕРІОДСЕКТОРУ СКРІЗЬ ПО УКРАЇНІ, ФІЛІЇ ДВУ, ПОЧТОВІ КОНТОРИ ТА ЛИСТОНОШІ.

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК

до журналу для річних передплатників, що надішлють пе-

решу не пізніш як 1 лютого 1929 р. безпосередньо до видавництва,

Л И К И Й К О Б З А Р
М І Я С Е М Е Н К А

Адреса редакції: Харків, Сергіївська пл., Моск. ряди, 11, Періодсектор ДВУ
ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА КДУ.
ІНВ. № 80440

ДАН СОТНИК

БУДИНОК ДЕРЖПРОМИСЛОВОСТИ ВНОЧІ. ФОТО. 1928

859

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

М. И. ТАЧНИН:

журнал
формаций
№ 12. Грудень 1925
Рис. анатомія людини

КОМУНАЛНИЙ
ИНТЕРНАЦИОНАЛ
ИНДУСТРИАЛ
РАЦИОНАЛІЗАЦІЯ
ВНАХІДНИЦТВО
ДОСЛІДЖЕННЯ
ЕКОНОМІКА
СОЦІАЛЬНІ ВІСНУ
МАНІФІСТ
ХІМІЧНІ КОМУ-
НАЛІЗМ
ПОРЯТ
КАРЬТІН
НАХОДЖЕННЯ
АНОМІАЛІЗМ

N
O

PEREDPLA
TIT' OBO
VJAZKOVO
MURNAL

V
GE NERACIJA
A

Н О В А Г Е

М И З А:

КОМУНІЗМ

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ

ІНДУСТРІАЛІЗМ

РАЦІОНАЛІЗАЦІЮ

ВИНАХІДНИЦТВО

ЯКІСТЬ

ЕКОНОМНІСТЬ

СОЦІАЛЬНУ ВИТРИ-

МАНІСТЬ

УНІВЕРСАЛЬНУ КОМУ-

НІСТИЧНУ УСТАНОВКУ

ПОБУТУ

КУЛЬТУРИ

НАУКОТЕХНІКИ

НОВЕ МИСТЕЦТВО

*Ĵurnalo de maldekstra
formacio de arto
№ 12 Decembro 1928
Dua jaro de eldono*

N O V A G E

к 6599

Н Е Р А Ц І Я

М И П Р О Т И :

ж у р н а л л і в о ї
ф о р м а ц і ї м и с т е ц т в
№ 12 Грудень 1928
Рік видання другий

НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБМЕ-

ЖЕНОСТИ

БЕЗПРИНЦИПНОГО УП-

РОЩЕНСТВА

БУРЖУАЗНИХ МОД

АМОРФНИХ МИСТЕЦЬ-

КИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ПРОВІНЦІЯЛІЗМУ

ТРЬОХПІЛЬНОГО ХУТО-

РЯНСТВА

НЕУЦТВА

ЕКЛЕКТИЗМУ

N E R A C I O

1. Ю. ПАЛІЙЧУК — „Сухий Закон“ (Із серії «Футуристи в атаку на зеленого змія»). Вірш побудовано на принципі лозунгів, що ми їх охоче бачили б на стінах робітничих клубів . . . 364
2. МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО — „Мій рейд у вічність“. Вірш. Час од часу в нас підноситься питання про реформацію нашої абетки, перехід на латинський шрифт, з якого користуються більшість культурних країн. Уже в «Семафорі в Майбутнє» (1922) футуристи користалися з латинського шрифту. У «Н. Г.» — цей перший твір, набраний латинкою, мусить піднести увагу нашого суспільства навколо потреби ортографічної реформи. Уваги до читання віршу подано в тексті. Звертаємо увагу читачів на те, що до латинки цього віршу порівняно з транскрипцією «Семафору в Майбутнє» запроваджено в інтересах ясності деякі зміни. Нова абетка має такі ознаки $M = ж$, $W = ш$, $X = х$, $Q = ч$, $' = ь$. Решта літер читається, як і в звичайній латинці. 365
3. ОЛ. МАР'ЯМОВ — „Антрацит“. Літрепортаж знайомить читача з осередком нашої антрацитової промисловости й дає, безперечно, далеко більше корисного читачеві в розумінні відчуття «домінанти нашої доби», ніж усі літературні спроби створити «живу людину», вона - бо завжди фатально виходить якимось гомункулюсом
- ALFXANDRE MARIAMOFF. ANTHRACITE. LE REPORTAGE LITTÉRAIRE. Les auteurs du front, de l'art gauche de l'Ukraine recherchent à présent un nouveau genre de prose.
- Les recherches des principes du reportage littéraire, occupent une place importante dans notre ouvrage positif. Aux formes esthétiques, conditionnelles de la prose droite, nous opposons le reportage, comme moyen pour faire connaître à nos lecteurs la vie réelle, non esthétique, de l'USSR. L'article du journaliste C^{en} Mariamoff nous montre la vie au centre de notre industrie dans les houilles de Donbass. C'est son dernier travail, les autres ouvrages (sur la Perse, l'Aserbeidjean) ont été imprimés dans les journaux précédents. 366
4. ВІКТОР ВЕР — „Наш“. Вірш із серії „Реабілітація Т. Г. Шевченка“ 372
5. ГЕО КОЛЯДА — „Арсенал сил“. Роман нової конструкції. Спроба втворення нової форми роману, що для автора, безперечно, є за новий етап. Проте, треба відзначити, що праця автора до певної міри йде розбіжно з шуканнями основного ядра лівих українських авторів і може для них вважатися вже за перейдений етап 376
6. В. КОВАЛЕВСЬКИЙ — „Іприт“. Вірш автора, що вже кілька разів друкувався в інших журналах і виявив чималу техніку віршу, але не цілком певне ліве спрямування. У цьому вірші, що його було забраковано, до речі в ж. «Життя й Революції» (причина — «занадтий експерименталізм» (!)), автор зберігає високий ступінь віршової культури й поєднує її з певним функціональним зафарбленням віршу. Основний засіб, на якому побудовано вірш — метафора: важкий сон порівняно з впливом іприту на людину. Ми охоче вміщаємо цього вірша в «НГ» й заявляємо, що для нас доцільний експерименталізм далеко цікавіший, ніж «благопристойні поезії», якими живиться «Ж. й Р.»: вони бо не зрушують нашої літератури з мертвої точки, на якій вона зараз стоїть 406
- Ю. ПАЛІЙЧУК — „Нотатки до виробничого плану лівої поезії“. Одна з перших статей планового порядку, що її друкується в нашому журналі. Стаття т. Паліюка характерна саме для нашого підходу до мистецтва. Ми рішуче протиставляємо безсистемній «творчій праці» організоване, планове виконання соціального замовлення. У статті т. Ю. Паліюка поруч із критикою «високого» мистецтва подано серйозний, реальний програм нашої лівої роботи, зазначено цілком вірно деякі ділянки нашої праці в галузі поезії. Рекомендуємо молодим авторам-початковцям, що надсилають нам свої спроби, взяти до уваги цю статтю
- G. PALICHUK. LE PLAN INDUSTRIEL DE LA NOUVELLE POÉSIE. Aux poésies d'humeur anarchique et bourgeoise dont personne n'a besoin à présent, nous opposons le plan de produire des œuvres nécessaires au prolétariat.

ЗАУВАЖЕННЯ РЕДАКЦІЇ

СТОР.

Ces œuvres sont; la marche, les chansons populaires, les poésies des mots d'ordres, les poésies-discours, les oratoires. Chaque élément séparément constructionnel doit être justifié socialement. Nous devons tâcher d'utiliser la forme pour le but général de notre poésie. Il ne faut pas d'écrire l'industrie, il vaut mieux écrire des poésies d'agitation pour l'industrie. Nous devons construire notre poésie sur le plan d'agitation, et non sur le plan de contemplation emotionnelle

408

8. К. МАЛЕВИЧ — „Нове мистецтво й мистецтво образотворче“. Чергова стаття

K. MALEVITCH. L'ANALYSE DE L'ART CONTEMPORAIN. L'article contient l'analyse de l'art figuratif contemporain. Il donne le principe fondamental de la peinture contemporaine en ses représentants qui sont les plus célèbres cubistes: Picasso, Braque, Metzinger et les autres.

411

9. ОЛ. ВЛИЗЬКО — „Марксизм“, що підлягає спростованню“. За останній час деякі особи, що взивають себе марксистами, почали висувати як тезу невластивий марксистському методові погляд на мистецтво як на засіб «задовольняти естетичні потреби людини», як засіб прикрашати дійсність. Ця фальсифікація марксизму чомусь (?) висувалася навіть такими квазіпроводирями революційної літератури, як В. Коряк та інші. Наш старий знайомий С. Щупак вирішив і собі трохи пофальсифікувати в цьому напрямі. Мистецтво не як засіб «пізнавати» дійсність, а як засіб орієнтуватися в дійсності — це ортодоксальна формула мистецтва, що відповідає основним засадам і методам пролетарської політики, економіки й культури

418

10. БЛОКНОТ «НОВОЇ ГЕНЕРАЦІЇ»

421

11. Ф. КОНДРАШЕНКО — „Житлова машина“. Справа про створення нових будинків, що відповідали б диференціальним потребам нашого нового часу, повстає чим-раз гостріше на Заході, а також у нас. У статті т. Кондрашенка є докладні відомості що до робіт лівих майстрів Заходу в цьому напрямі. У нас, де до цього часу нахабні справи «барокалістів» ганяють сучасну добу, ця стаття має надто актуальне значіння

427

L'INGÉNIEUR F. KONDRACHENKO. „LA MACHINE D'UN DOMICILE“. L'architecture contemporaine tire au premier plan les problèmes d'un domicile en masse, qui soit conforme, au but. Ces problèmes sont particulièrement aigus, à présent, où nous commençons nos constructions capitales des villes. Il est nécessaire d'étudier et de connaître la manière des architectes — réformateurs de l'Europe, de l'Ouest. La construction des domiciles futurs, mettra comme base la bâtisse des maisons colossales — type d'hôtels — avec toutes les commodités communales, conforme au but d'architecture, s'associant à la vie concentrée, communale de ses habitants. Nous devons prendre pour base du plan de construction de la maison — machine d'un domicile — les idées des novateurs de l'Ouest. Il est nécessaire de concentrer sur ce problème l'attention de nos architectes soviètes de l'Ukraine.

427

12. THERIADE — „Жуан Грі“. Інформативна стаття про видатного сучасного лівого майстра, витримана в незвичному для нас тоні імпресіонізму. Містимо її, бо вона дає, попри всю суб'єктивність викладу певне уявлення про цього видатного майстра

432

13. ЛИСТУВАННЯ З РЕДАКЦІЄЮ

434

14. ФОТО Й РЕПРОДУКЦІЇ. На обкладинці та табл. 56 — Дан Сотник — Будинок Держпромисловости вночі. Фото 1928. Табл. 57, 58 — Еріх Мендельсон — сучасна німецька архітектура. 59 — Проф. Г. Седер та Б. Таут — сучасна німецька архітектура. 60 — Арх. Яновицький Г. О. проєкт робклубу в Запоріжжі. 61, 62, 63 — Жуан Грі — малярство. 64, 65 — Вернер Гілес та Отто Дікс — сучасне німецьке малярство. 66 — Зразки сучасних плакатів.

ДАН. СОТНИК — За редакції і керівництво оформленням.

„ФУТУРИСТИ В АТАКУ НА ЗЕЛЕНОГО ЗМІЯ“

СУХИЙ ЗАКОН

Ю. ПАЛІЙЧУК

Язик без кісток —

махай язиком:

„Джентльмени!

п'ю

за сухий закон!“

Мозок в жиру

безнадійно спить —

businessman,

жри

контрабандний спирт!

Нам же закон —

не закон — виклик:

В спорті,

в роботі

пити ніколи.

Знаєш, товаришу,

брось буцать,

вийди

тверезий

в футбольних буцах.

Хай проти нас

минулого бруд —

вище тримайсь

над слизом отрут!

Дула мерзавчиків цілять з пітьми,

гніль вечорів

в наш ранковий розквіт...

— Полум'ям топок

розплав,

змий,

Шлаковий накип

сонних років.

Тим же, хто в наші шляхи

не вірить

для алкогольних примар

і мрій —

булькайте

в смородах липкого виру,

мрійте

досхочу

в своїй норі.

MIJ REJD U VIQNIST'
MYXAJL' SEMENKO

Geo Wkurupijevi

m = ж

w = ш

x = х

q = ч

' = б

M. sv. Nis, m. Fiolent, m. Ajjá
„zaqarovani“ buxty i skeli —
lycem do okeanu symu ja
i dumaju pro Koreju.
Wqo znaqat' konservni korobky
mim urvywq cyx i kuwqiv —
mome kolys' tut buly tropyky,
a v hlyb pivmetra — rewtky vikiv.
Teper, zvyqajno, zvyqni l'udy xod'at'
i nedokurky zobaqyw tut i tam,
tys'aqelitt'a xodyly tut i na spodi
kohorty konkvistadoriv, wqo zalywyly rujiny bram.
Ja slavl'u komne na zemli misce —
v n'omu ne til'ky pejzam —
projde iwqe rokiv dvisti
i mome tut bude haram.
A v moji leheni — svimyj viter,
wqo obvitruje hlyby mahm, vapn'akiv,
i hojdajut's'a na skeli vity
viqnyx qaharnykiv.
Tak samo sonce sxodyt'
i xaxid s'ohodni — v vikax,
i miliony nytok zvodyt'
cej blysk neba v ohn'ax.
Ja slavl'u odnomanitni obriji —
vdyvl'alys' viky pokolin',
vdyvl'alys' oqyma kobry,
prahnuqy bereha tin',
i bul'kit spokijnjy mor'a —
viqne dyxann'a u mli —
ot qomu, skriz' nepovtorna,
viqnist' v mytti zemli.

Sevastopil'

24 — VI. 928.

Елементи міста Луганського —

ВУЛИЦЯ ІМ. ТОВ. ШЕВЧЕНКА,

два автобуси: «6» та «7» і кілька інших, добре замішаних в осінню сльоту та морок, деталей. Автобус № 6 і автобус № 7 прекрасно живуть без усіх п'яти перших номерів; на перше око — не помітна несолідна кількість автотранспорту — і все лишається добре, а надмірне пирхкотіння двох автобусів утворює «столичний гамір». На вулицях є афіші про

ДАРЕМНЕ ГУЛЯННЯ,

що має відбутися в неділю і ще афіші з папуаскою біля малої крамнички; тут обіцяють надзвичайне видовище «змій — королівського пітона» з «відомою Суфеті Боа». Власний джаз-банд адміністрації в особі єдиного сліпого гармоніста та ще барабана, в який інколи згадує вдаряти контролерка, настирливо кличе публіку. Всередині вірмен Віл'ям Джекоб читає популярну лекцію, що з неї трійко присутніх підлітків довідується, що «змій — королівський пітон» —

— По ночам очень превосходно спит,

— а міс Суфеті Боа чотирнадцять років «со змей живет».

Це все — елементи зовнішні.

Це все — у вогкій сльоті вечора. Вдень же — Луганське безладне віче малих і чималих будинків, що в тісноті розселилися пагорбками і йдуть від нової поліклініки до нового залізничного клубу, а посеред міста тече річка Луганка і йде залізнична колія. На Камінному Броді через Луганку стоять такі пірамідальні тополі, а на виставах у «Нардомі» чути просто за стіною, як гуде маневровий паровіз.

У нас помічають поїзд лише тоді, як він везе, скажімо, за кордон. Тоді в авторових очах набувають значности станції і вагон. І справді, приміром — на Шепетівку поїзд іде чепурний і чистенький, а тут бруднуватий колір вагонів і відсутність плацкарт. У тамбур — саме там, де «стояти підчас ходу вагона забороняється» — їдкі пахощі формаліну та аміяку. Існує ще — суто вагонний термін — «стульчак». Вода вагонної убиральні — липка. У повітрі є особлива осіння прозорість і свіжість, а в коридорі вагону можна стояти біля вікна і слухати як тремтить скло і як потріскують вагонні переборки. Десь за Дебальцевим починається пунктир вогнів і шахтні терикони на пухирях донбаських пагорбків.

Ровеньки й Лозові - Павлівки. Треба довго звикати, щоб навчитися бачити за цими назвами сполохи домен і заграви мартенів.

Індустріальні Ровеньки й індустріальна Криндачівка. Власне, Криндачівка вже закреслена й існує: — місто Червоний Промінь. До Червоного Променя йде автобус з Луганського. Автобус перероблений з вантажного

автомобіля. Він іде на шосе до Успінки, далі шосе нема, і автобус обертається на відважний танк. Він іде поораним полем і продирається крізь гай, він кидається і стрибає на горбках, він зупиняється раз і другий. Його пасажир повинні героїчно виштовхувати свій автобус з канави після третьої зупинки і всю цю епопею довершує небачена постать глухонімого шофера в шкіряній шапці-штейгерці з великими окулярами, приробленими до шапки. Автобусові страждання закінчуються нарешті в Червонопроміньському гаражі. Стигли осінні зірки, палахкотіння мотору малої електростанції і вечірні прогулянки всього населення на клапті майдану, що найбільше в п'ятдесят квадратних метрів від буфету «Друг Дітей» до пивної «Друг Дітей». Від кіно і до кооперативу населення ходить парами, населення вештається довгими ланками. Населення заходить до пивної «Друг Дітей» і до буфету тієї ж назви і виходить воно звідти, паруючи сивушними пахощами, бо сьогодні субота і сьогодні — получка.

— І говорить мені Вавила Степанович: і пив я, Колько, більше за тебе і дівчат я більше калічив і час тобі, Колько, за розум братись. Ідем зі мною до Чугуєва, будеш у мене за помічника і дам я тобі, Колько, сімдесят карбованців...

«Колька» розповідає це собі самому.

«Колька» тримається за стовбура дерева і хлюпає ногами в калюжі.

— ... і виб'єшся ти так, Колько, на електротехника. Ні, — кажу я, — Вавило Степановичу!.. Та мені ж сотню на водку треба...

«Колька» тоне в слюді й морозі раптової осени, а місто Червоний Промінь гуляє.

Звідси антрацит за півтора кілометра. Зветься він Боково-Хрустальським рудоуправлінням. Іти до нього треба шпалами залізниці. Колією бігають паровози, що на них написано «Донвугіль» і що робітництво зве їх «Стефенсонами». Лінійки не дістати, бо хто виїде в такий бруд. А шосе немає; все в'язке та липке. Вода хлипає поміж шпал, де стигнуть червоності калюжі — патьоки з товарних вагонів, застигнутих осінню.

Донбас не має доріг. По двох малих шосе Луганщини бігають автомобілі архаїчних музейних марок. Тут є «Itala» і є «Minerva», а до Лозової-Павлівки ходить ще колишній «Руськобалтік». Я кажу «колишній», бо цей «Руськобалтік» доповнено частками з безлічи інших марок і безлічи саморобних «удосконалень». Автомобіль цей напівзніщений, занатований і розкритий тупим шоферським ланцетом. Автомобіль цей витримав уже чимало років на одному й тому самому шосе і вивчив, при звичаї, до кожної вибоїнки на шляху, до кожного камінця. «Itala», «Minerva» і «Руськобалтік», не шкодуючи, кутаються синьою димкою бензини, часто стогнуть і знеможено порипують. Їм потрібна зміна. Ще: — їм потрібне шосе, бо це не є обов'язок кожного автомобіля — бути танком і перемагати ще нечувані автомобільні шляхи. Дві бачені мною «Ital'и», одна «Minerva» і один «Руськобалтік» це справжні герої і справжні рекордсмени, і мені хочеться бачити добру для них зміну, відпочинок під старість, чесну смерть удома. І, може, до всього цього — новеньке шосе в ім'я цих

ветеранів. Все це — лірико-автомобільний відступ у бездоріжжі, підчас невтомного крокування по шпалах на півторакілометровому шляху від Криндачівки, чи Червоного Променя і до Боково-Хрустальських чорних, блискучих, розсипчастих антрацитових принад.

Від терикону шахти № 1 починаються Хрустальські володіння. Терикони — чорними конусами розташувалися навкруги і в їхньому середовищі опинилися групи будинків. На мовчазних по-вечірньому конусах непо-рушною сторожею причаїлися вагонетки, порожні й перевернуті, а вугіллям бігають рідкі й непевні вогники.

У шахті є все, що їй за штатом приписано. Є сліпі коні, вигуки:

— Є-гей! Бережись!

що ними лякають новачка коногони, і є та сама клітина, що її жваві від-катниці просять пускати:

— З вітерцем!

Інколи в лаві вже гуде мотор і саночників немає. Їхню роботу вико-нує скрепер. Саночник — то кваліфікація жаклива. Саночник — це людина, яка не може розігнути спини за весь свій робочий день і в той самий час він змушений в отакому зігненому становищі невинно рухатись, не затримуючи розвантаження забою від нарубаного вугля. У забої дрижить машина. Врубовки є важкого типу й легкі. Останні — тремтять від напру-ження, їх доводиться весь час стримувати руками. Вони тремтять і уда-рами рубають вугіль. Важкі солідніші, — вони врзаються в пласт, нарі-зують його великими чорними шматками і віддають скреперові на поталу. Дивитися роботу машини треба на «Американці», де немає жодної сліпої коняки, бо в шахтній темряві світять величезним прожектором великі бен-зиновози, де немає забійників у-ручну і де навіть не можна скоманду-вати «з вітерцем!», бо пласт так розташований, що й шахту довелося робити не по вертикалі, а з ухилом. В «Американку» можна ввійти і спу-скатися вниз поруч двох колій, двох широких вагонетних колій, серед побілених стін — йти чим-далі нижче, минаючи вентиляційні штреки аж до великого розщеплення, де починається плутанина забоїв, машинні гур-коти і плин чорного антрациту у великі поїзди вагонеток.

Їхати до «Американки» треба з Сніжної. Візник підготовлює до появи шахти довго й ретельно. Він за кожним словом додає:

— ... от на нашій «Американці»...

І поява містечка з двоповерхових будинків, поява високого решто-вання майбутньої водонатискної башти небаченого в Донбасі водогону, новенька дощата шахтна будівля — все це з'являється за залізничною колією, як чітка фотографія візникового оповідання.

Добре в цьому районі зустрічати штерівські стовпи — трійчасті й за-лізні — з кривими дерев'яними стовбурами телеграфу. Якись залізні грона висять з перекладин. Лад стрункий і непорушний і в кожного стовпа така переконлива поза, ніби він обома своїми металевими ногами вп'явся у щедру землю Донбасу, щоб установити своє певне і незаперечне майбутнє. Так, за лавою цих стовпів, постає й «Американка».

Увійдемо ж одразу в пересічний вечір шахтного технічного персоналу, В - осени ці вечори на шахтах надто тяжкі й одноманітні й зчаста можна побачити велику інженерську компанію за стандартною і суто шахтною грою. Вони сидять навкруги столу й один за одним пригадують усі найменші деталі великого міста. Збираються по всіх шахтах на квартирі будь-якої щасливої родини. Катерина Габрієлівна частує чаєм. Потім інженер Б. та архітект. Л. утилізують виделки й сковороди гостинної господарки в нечуваному джаз-банді, а потім вони ж і ще група їхніх товаришів вигадують шаради. На «Американці» теж є своя Катерина Габрієлівна, і я бачив, як старший інженер технічного бюро Б., що має двадцять три роки від народження, ледве встигнувши помитись після повернення з шахти, саме разом з архітектором Л. бралися до утворення чергового джаз-банду і чергових шарад і це було безпосередньо після невпинної праці, що тривала шість діб, без жодної перерви. Бо треба було встановити нову вантажну машину «Джой». «Джой» — це машина, що від неї відмовлялися всі інші рудоуправління. Коли ж він прибув на «Американку» — за нього взялася група техніків, і за шість діб безперервної праці таки встановила його, таки пристосувала до умов шахти й домоглася всієї можливої продуктивності. Потім пішли вечори в ненародженому ще місті, серед кістяків семидесяти трьох незаселених двоповерхових будинків, у кімнатах Будинку Приїжджих і за дощатими переборками бараків. Все це було, як корабель, що пливе крізь свист вітру в залізній оснастці штерівських стовпів, або як похід шукачів золота в оції близькій Каліфорнії Ровеньків та Лозових-Павлівків. Хатній джаз-банд, — за гаслом, так би мовити, — «сами собі негри», після стосорокачотиригодинної роботи — це добре. Дуже добре ще й: — компанія цих молодих і завзятих інженерів, що зібралися на «Американці» й вечорами сидять, намагаючись вгадати, що визначає група людей, які, приміром, нявкають.

Тоді хтось відказує, що це:

— суд.

По цьому всі регочуть.

Це зветься грати в шаради і це, звичайно, найкращий перепочинок після шости діб, що пішли на встановлення «Джоя» і заповнюють ці шаради той час, що лишився до днів, коли доведеться взятися до пристосування врубівки «Шортвол». І «Шортвол» може забрати також шість, а то й сім і десять днів такої ж роботи.

Бо головне гасло «американців» закладено в такий діалог: коли їх питаєш про роботу — вони відповідають:

— Ну, що ж? — наколупали багато. Можна й ще більше.

І «наколупати ще більше» — ось їхнє гасло і їхня органічна потреба.

Ці горбки сніжнянської Каліфорнії вмиваються сірим молоком осіннього дня. Дошки бараків повстають табором відважних і переможних мрійників, у глибокому бруді вилискує золото базарних яблук і...

є ще відсутність одної осінньої обов'язкової й принадної деталі, немає опалого листя, що так добре може шару-

діти під ногами і ще краще під велосипедними шинами. Листя немає, бо тут нема і дерев, нема, як по всіх, без виключень, селищах донбаської індустрії. І от — стоять голі, двоповерхові кістяки, а днями — на станцію Софіно - Бродська має прийти незрівняний і сентиментальний транспорт, де в товарних вагонах везтимуть прекрасну задуху весняних днів, везтимуть майбутні зелені шати, затиснуті в тісні обійми нерозвинених корінців. На станції Софіно - Бродська вивантажать п'ятнадцять тисяч корінців, що ними мають обсадити перше, справді нове місто майбутнього Донбасу, місто новітньої Каліфорнії, поблизу шахти «Американка». Тут буде ясиня, і будуть троянди, тут будуть пахощі непереможних бузків, розкриватимуться незрівняні бруньки акацій і може... може, тут заведеться, навіть, і соловейко. Той самий соловейко, що імени його немає виправдання в літературі нової генерації і що так потрібний саме в Донбасі.

«Американка» ростиме в задушливих обіймах бузкових пахощів і соловейкових співів, тут буде досить води, досить свіжих і прохолодних струменів; так — їх будуть сотні, що дзюрчатимуть переможно з сотен кранів, над цим буде гаряча синь і одвічне золото і сюди точитимуться з землі тонни, сотні, тисячі тонн сліпучого чорного антрациту.

Це буде за три роки, а сьогодні, в сірому молоці осіннього серпанку вилискує золото яблучних боків, перекупки тупотять ногами, ретельно замішуючи густий і липкий бруд щедрої цієї землі й майже чутно, як що - хвилини, — без перебільшень, — тут виростає нове місто.

В ньому — ненародженому — є повноправний громадянин Кетерпіл із Сан - Леандро (Каліфорнія). Власне, його можна назвати ще й:

Кетерпіл із м. Пеорія (Ілінойс).

Містер Кетерпіл — створіння досить галасливе та непосидяче. Він бігає на новому, ще не закінченому шосе, дряпається на узгірки, хрипить і пронизливістю свого голоса лякає стрічних селянських коней. Я сам бачив, як один селянин ретельно прикривав те око своєї невибагливої шкапинки, що повз нього з гамором біг Кетерпіл. Звичайно, я ніколи не збирався тримати в секреті основного фаху містера Кетерпіла. Він — трактор, і моя велика помилка, що я не взяв його ім'я в традиційні лапки. Він саме «Кетерпіл»: Сан - Леандро та Пеорія — два центри розташування фірми.

Тепер із справжньої Каліфорнії — його привезено до новітньої. Він їхав довго, пережив подорож через океан і завітав до багатьох портів Старого Світу. Він не виходив на твердий ґрунт підчас короткої зупинки в Барселоні, де бралоя вугіль і не бачив кольору води в Середземному морі й галасу вулиць старого Марселю. Він вибрався з трюму лише в Одесі, ланцюги його коліс знову відчули землю і він згадав напівзабутий терпкий присмак бензини.

В Одесі затримуватися не довелось і всю свою справжню енергію «Кетерпіл» виказав лише після Софіно - Бродської, коли ліворуч лишалася Сніжна, а він, перекочуючись на ланцюгах, поповз праворуч, де ще не було зовсім нічого, а тепер, за єдиний рік, на його очах виросло ціле місто. «Кетерпіл» змушує тремтіти повітря і возить каміння та глину. На

його корпусі написано: «made in USA», а мені хочеться незабаром прочитати новий інший напис, а саме:

Made in Gorlovka

і є всі підстави для того, щоб з погордістю писати так на новеньких і добрих приладдях для чужоземних врубів.

Аристократи «Сискол», або «CLE» поступовно гублять свої привезені з батьківщини частини. І на них сяє мідь Горлівки і крутяться горлівські гвинти і працюють горлівські роліки, а «Сискол» навіть не помічає цього, чи то просто закордонна гордість не дозволяє йому будь-чого помічати. «Сискол» також не бачить скрепера, що відвантажує нарубаний ним у забої вугіль, проте «Сискол» певний, що цей скрепер — земляк і що цей скрепер зробив таку ж велику подорож, доки дійшов до цього забою. Та ні. Я хочу розбити цю безпідставну певність. На цьому скрепері можна писати вже «made in Kharkov», бо це витвір нашого столичного заводу «Світло Шахтаря».

Досвідна лава має двіста метрів. Досвідною лавою йде конвеєр і завшишки вона має з піваршина. Значить, треба лягати долічерева й їхати вниз, обдираючи руки об залізні края, летіти справжнім поїздом, напружено гальмуючи скажену швидкість руху, в темряві, бо шахтарський ліхтарик гасне. Звідкись приходять голоси, наближаються й зникають, десь гуде машина і ті кілька хвилин, що за них можна пролетіти конвеєр — тривають довго.

Потім знову — високий коридор, побілені, тинковані стіни й електрика на стелі, що з неї крапле вода.

Бензиновози тут світять прожекторами і їдуть зовсім широкою колією.

Скрепери й конвеєри висипають антрацит з пасток «печів» та «лав», антрацит іде на вагонетки й виїздить у широкі простори республіки чорною стравою її індустрії. В шахті товпляться робітники, вони виконують працю, найтяжчу в світі, піт їхніми обличчями тече чорний, під очима чорно, — вилискують лише два ряди білих зубів, — у чорних плювках вилітає загуский і чорний мат.

Так народжується антрацит, щоб вихлеснутись на поверхню.

На поверхні ж гуде трактор і стоїть дощата, осіння Каліфорнія, накреслюються вулиці майбутнього міста, є натяк на його майбутній водогін і на його майбутні сади.

Барак № 1, Барак № 2 і ще цілі квартали таких бараків з пузирчастим склом, вкритим листопадними патьоками, вміщують армію каліфорнійців з Ровеньків та Криндачівок. Каліфорнійці ходять до свого шахткому і до свого осередку, а ввечері знову надимає вітрила клуб, і освітлена зала — його кают-компанія — пливе великим (не плутати з Тихим) океаном.

Цей каліфорнійський «салун» — притулок для тутешніх джек-лондонівців. Вони розмовляють, і можна почути:

— Три дні, Василю. Три дні в воді. Я встиг уже загубити всяку надію. Так працювало нас вісім чоловіка і тільки сьогодні машина пішла як слід.

— А що казав Пірс про неї?

— Адже Пірс пророкував, що ми її зовсім не пустимо. Ми ледве ревматизму не захватили у цьому клятому забої. А тепер — ти знаєш, Василю, — наша машина виконує всю свою фабричну норму. Це ж нечувано в нас!

— Розумні б ми були, коли б Пірсовій фірмі дали взятися за будівництво! Адже «Стюарт» і «Шортволла» не брався використати в нашому забої, а як «Шортволл» працює тепер...

До клубу-салуна не під'їзять упряжки собак.

Що-хвилини заходять хлопці, які тільки-но встигли змити вугіль з облич.

На сцені грає оркестра.

Вулицею плине морок, а з шахтної будівлі, що її можна лише вгадати в темряві, чути грюкіт і лопотняву копрів.

У Будинку Приїжджих — веселі збори за спільним столом. Тут працювали до восьмої години, а зараз зробили перерву до одинадцятої, щоб потім знову засісти — уже на всю ніч.

Антрацит вимагає праці.

Я розумію все напруження і піднесення цих людей:

у забої, в двох шарах тусклої і темної породи раптом проривається піваршинне прошарування антрациту, блищить масна і чорна і на ню скерується всі кайла всіх забійників, всі ненажерні леза врубових машин, і люди, зігнувшись, ідуть між загрозливої породи, ступаючи на неї, пригинаючись під нею, ідуть туди, куди веде непереможна антрацитова принада, і довбають її, вантажачи нею вагонетки.

Люди йдуть вниз і обабіч. Люди йдуть крізь перепони води і металу, що загрожує вибухом. Люди закопуються в землю в Кадівці і в Горлівці, в Донбасі, і в Кузбасі і переслідують оті піваршинні смуги з жирним блиском, що так відсвічує в собі непевне світло кожної шахтарської лампки.

Треба йти крізь «стволи» і «штреки», крізь «лави» й «печі», аж поки не блисне антрацит.

Тут — стоп.

Тут — забій.

Луганське. Жовтень

РЕАБІЛІТАЦІЯ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

НАШ!

ВІКТОР ВЕР

Одгорожений
од життя
мурами шаноби,
засмучений мучень
в ківоті
рушників, —

в шапці й без шапки
стереотипний образ
десятиріччями
по хатах
українських
висів

Так як інший,
отой що в кутку
(позолоту осяяв
блиск лампадковий) —
теж голота
за провину якусь
на Голготі
розіпнутий
попівством і владою.

І Революція
спізналась коли б
скажем,
років на десять —
ми б
проти тебе,
Тарасе Григоровичу,
теж ішли,
був би й ти
попів на чолі,
Ти —
бунтівник
і
месник!

Це дуже просто:
не вперше так:
— дреднавт Франції
— ім'ям Марата,
ім'я Сун - Яг - Сена
— прапор як
благословляє
робітників страти.

Це фокус
дуже простий
відомий з давніх
давен: —
богом,
генієм
— тих
що були
проти навіть.

І замордований за життя
стає

геній

великий

незабутній

отрута

— але

тільки

коли пустити

між люде

книгориїв —

іконописців

легіон,

тисячі спритних

преparatorів —

і от —

бунтар

— одна з ікон,

„поступу“

маленьке

коліщатко.

Так,

Тарасе Григоровичу

і от

поховали на горі

на видноті,

придушили Хрестом

стій!

ховай від голоти!

Поділений

на побожність

і брехню;

Розмножений

міліонами

одбитків,

Зменшений

в мільон

разів,

Став ти

— дідуган похнюпий

нікому

щоб

не було

збитків

так тебе

поміщик

і міщанин

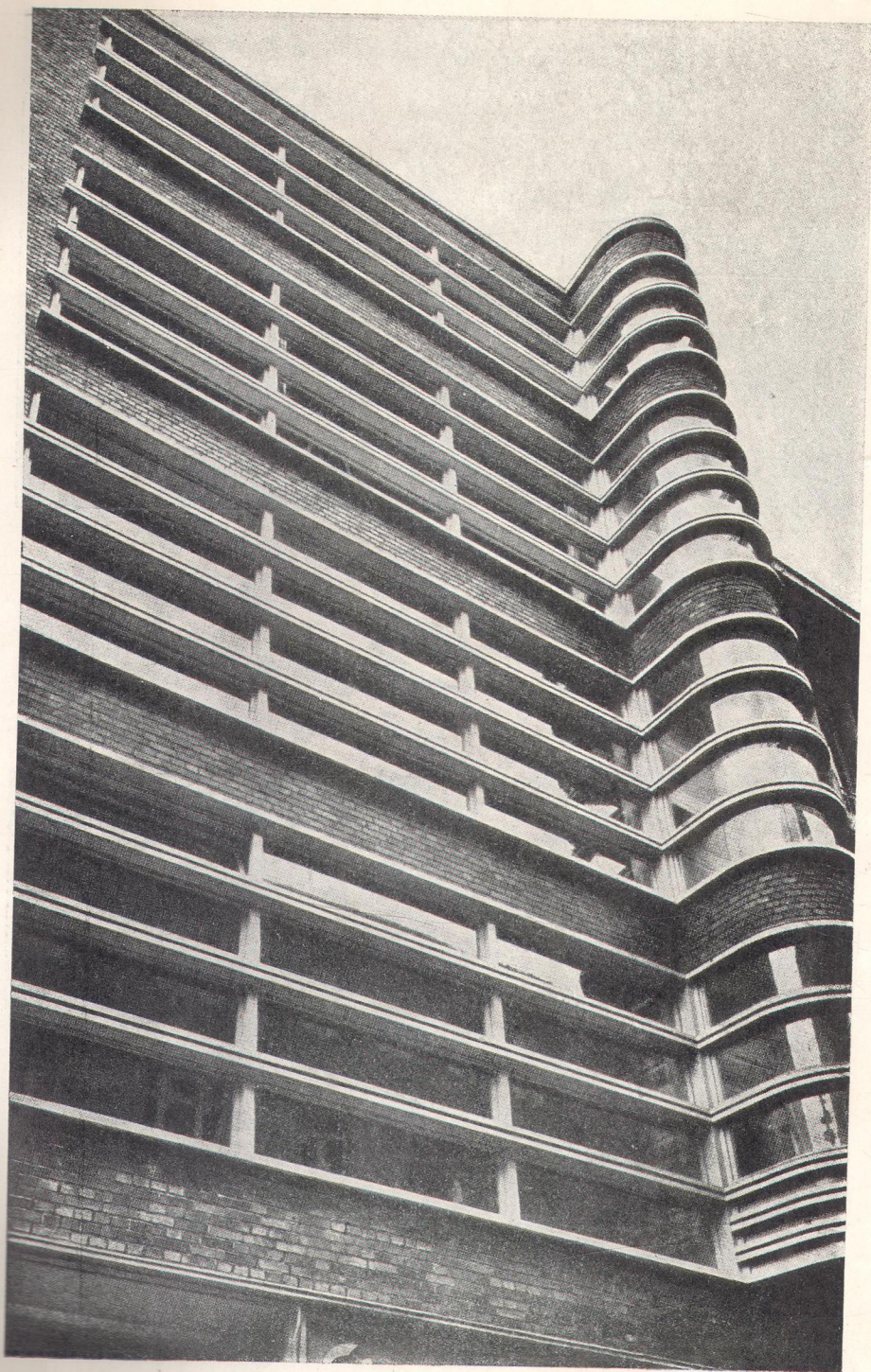
ззів.

Ззів,

перетравив

і

перетворив

ЕРІХ МЕНДЕЛЬСОН, БЕРЛІН

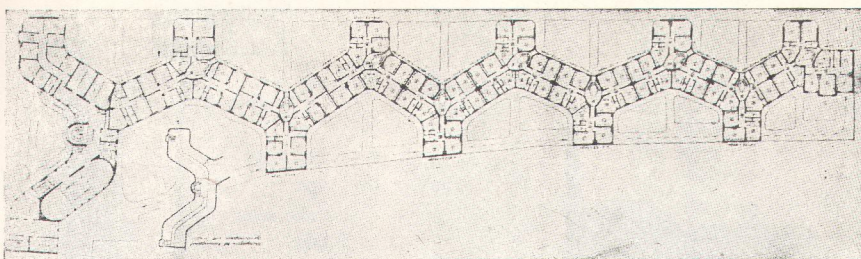
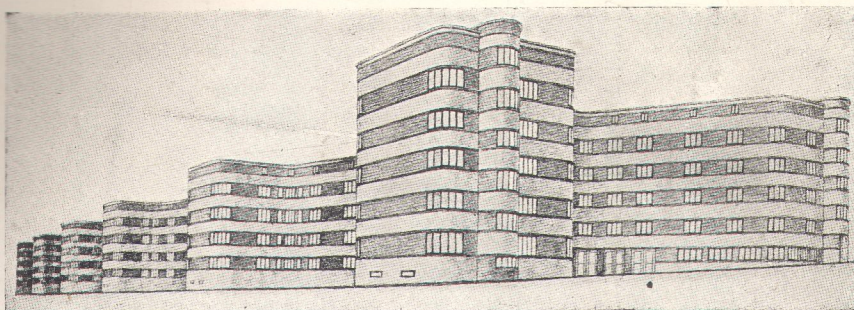
ФАСАД ПРОМИСЛОВО-ТОРГОВЕЛЬ-
НОГО БУДИНКУ В ДЮІСБУРЗІ

ЕРІХ МЕНДЕЛЬСОН

ТОРГОВЕЛЬНИЙ БУДИНОК У БРЕСЛАВЛІ. ВИГЛЯД УДЕНЬ І ВНОЧІ

ПРОФ. ГАНС СЕДЕР, КАСЕЛЬ

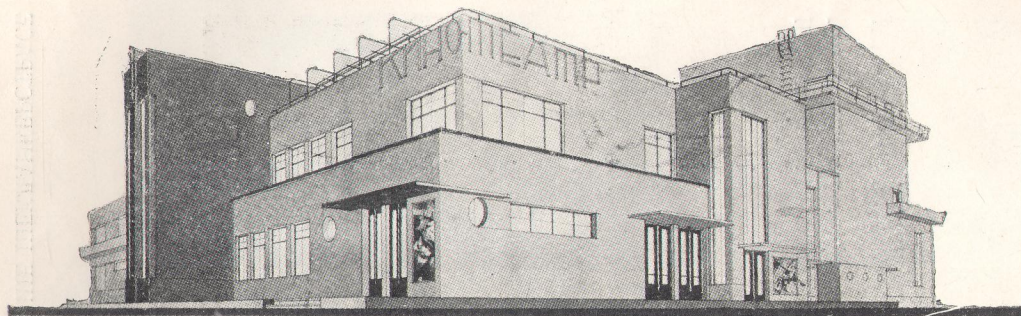
ЗАБУДОВА ТЕРКУЛЕСОВОЇ ВУЛ. В КАСЕЛІ

Б. ТАУТ, БЕРЛІН

СЕЛИЩЕ ШЕКЛАНКЕРСТРАСЕ

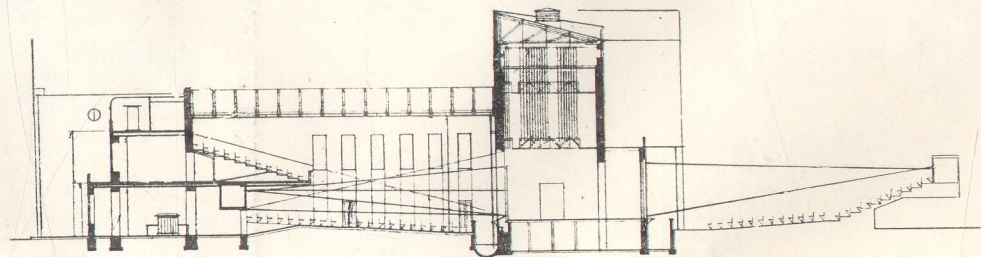
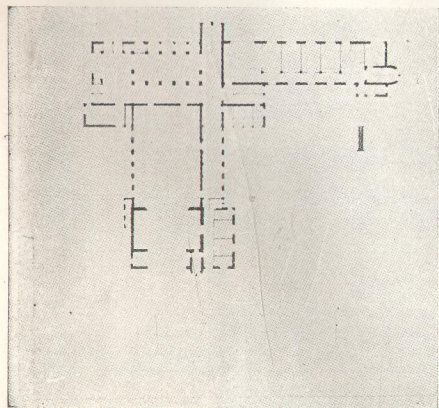
ЦЕНТРАЛЬНА НАУ. ОБЛ.
БІБЛІОТЕКА К.Д.У.
Лист. № _____

АРХ. ЯНОВИЦЬКИЙ Г. О.

60

ПРОЕКТ КЛУБУ
В ЗАПОРІЖЖІ

собі на втіху
 : — співець
 національних
 святощів,
 всенародня
 пиха.
 Сховали в ківоті
 — нащадки ми!
 фіміямом
 і ладаном
 — геній!
 і присягаються
 ім'ям твоїм;
 словом
 твоїм
 вогненным,
 кріпацьким
 словом
 твоїм!
 Але ні!
 ти — наш!
 плоть од плоти
 кров од крові,
 пута облудні
 лицемірства
 рвемо!
 з кріпацько —
 салдатським
 стажем
 ти кличеш
 знов і знову
 до бою!
 до ненависти!
 до перемоги!
 Без фіміяму оман,
 без побожності:
 — просто
 знаєм:
 і ти
 до зросту ішов
 відкидаючи
 облуди коросту.
 Руку нам!
 з п'єдесталів
 і ківотів
 підеш
 в наші юрби,
 зібрання
 як свій,

підеш
на села,
шахти й заводи
бунтівничий!
молодий!
живий

Піди
прислухайсь
до моторного
грому

піді на Січ,
що співав
ти не раз,
піді
озирнись

і
осяяний
домнами

усміхнись
і

скажи:
ГАРАЗД!

АРСЕНАЛ СИЛ ГЕО КОЛЯДА

Роман нової конструкції

50 кілометрів од Харкова, в садках і гаях — місто Валки. Коли від станції Ковиги наблизатися до Валок, то перво на перво впаде на очі Рогозівська гора з цвинтарем і старовинною дзвіницею, а далі влоговина, обрамована фруктовими деревами у стилі старої України з вишняками. Головний фрукт тут — сливи. Недавно в старому гербові цього міста було намальовано дві сливи з блакитними відтинками — репухи. Валки мають три, так би мовити, райони. Це: Рогозівка, Мушурівка й Посуньки. На самому краю біля Ковигівського Шляху стоїть хата напівсхилена од старечих літ, із стріхою, що як війне гуррикан або вітер великий, то й висмикне один чи два снопи соломи.

У цій хаті жив Данько. Тут коло ганку грівся його Букет, потягаючись голічерева на землі, лапами до сонця.

Про утворення цього міста малий Данько чув таку легенду: ...За далеких часів із невідомих країн прийшли два брати — Рогіз і Мушур. Рогіз оселився на тій горі, що тепер зветься Рогозівкою, а Мушур оселився на другому боці річки — на Мушурівці. Жили вони довгий час спокійно, мали великі достатки і від їх пішло покоління за поколінням, що утворювали вже справжні великі селища. Потім стали набігати на них вороги, татари, — їхні маєтки плюндрувати, жінок та вродливих дівчат у полон брати...

Тоді Рогози й Мушури рішили одностайно стояти, свої маетки від татар захищати й посунулись вони на те місце, що зветься Посуньками. Ось звідки пішла назва Посуньки. А так, як вони окопались ще валами, то й назва міста звідси пішла Валки.

Це було з тих часів, коли двадцятилітні парубійки ходили без штанів. От такий чабан парубійко блукав у одній полотняній сорочці до колін, а коли потрібно було його одружити, бучне весілля справити, то батько натягав на нього штани, закликавав сватів, що з хлібом та сіллю йшли до дівчини свататись.

В ті часи дівчата вискакували на вигін, злізали на вітряки, розпростували руки й гукали на хлопців, щоб вони йшли на вулицю.

Місяць тоді в образі стертого мідяного шага спокійно дивився на степ, на вітряки, що поволі, задумливо перекочували крила. А річки у Валках були повноводі й заливали великі луки.

Воли спинялись коло берега, здивовано дивились у каламутну воду. Сичі кричали на деревах, вили вовки сіроманці та лиси. Сонце спинялось над цією країною й чвиркало розтопленим золотом.

Земля ж у Валках вся у горбах і ярах. Неначе хвилі — то горбовина, то долина. І часто Данько знаходив у землі поржавілі мечі, старовинні гроші або уламки від ядра. Все це свідчить, що тут були баталії, що тут жорстоко й сміливо захищали свою країну або наступали на ворогів татар чи турків або на інших, нам невідомих.

Багацько курганів розсипано по Валківській окрузі і в них поховано славетних ватажків. Цих курганів не діткнулася ще рука дослідника й історія України не знає всіх таємниць, що чекають на своє освітлення.

У Валках, край міста, на торушках, в родині шевців, без батька, що від поганого життя та горілки завчасно помер, — ріс малий Данько...

Він бачив поле, кусав сонце
і босий бігав по стерні.
Узимку крізь мале віконце
дививсь на двір, бо без чобіт.

Мороз гаптує скло химерно
і креслить злотним олівцем —
холодне сонце! Ах, чудесно!
Це ж чудо - казка, а не день!

Химерний сон... Немає грани,
сплелися дні - казки...
Дитинство миле — що тюльпани
золотоокі од весни!

За малих літ Данькові багачко оповідали казок та легенд з старовинного життя України: про запоріжців, турків, яничар та татар. А нарід і досі співає думи про славетних, хоробрих козаків українських — про Хмельницького, Нечая, Морозенка й інших. Глибоко запали ці казання малому Данькові, а їх героїзм — закликували йти на герць, марити про боротьбу, ватажкування...

Цвітуть садки... Зелені трави...

Тут розляглась пахуча тіль...

Тут легендарні ходять мавки,

в них коси довгі, до колін!

Тут сонце йде, як віл до стійла,

рогату голову у синь...

Здається, ніби воскресила

ця мить золотяну старинь...

І прокидаються віки —

в їх похід Січи, Тамерлана...

В очах списи —

бойовий клич: — До стана!

У Данькової родини великі злидні. Його брати працювали з раня до півночі, шили чоботи на глитаїв-скупичиків, які з них десять шкур драли. Мати працювала щоденно в наймах. Дванадцятилітній Данько дуже рано розумово розвинувся. Він пильно прислухався до розмов дорослих. Брати його в бога не вірили, а царя крили матом...

Без батька ріс Данько —

помер від п'янства, скрути...

Ходили злидні під вікном

та холод ціпив зуби.

Брати-шевці. Ось старший з них

з утоми хилиться на лаву,

а інші „компліменти“ вслід

рясними матюками!

А мати в хату: — Ой, сини,

ізнову посварились!

І відповідають їй:

— Чом на світ нас родили?

... Цок-цок! Цвяшок в підшву, раз!

Аж кіт тіка під лаву.

Цугика ніж немов алмаз,

а дратва шмиг в халяву!

А лампа блима — вогник той

далеко десь в тумані...

І прокидається любов,

як невиразні плями.

Тут грима пісня уночі,
в ній скарги, плач, надія...
... Точить ножі! Гострять ножі!
А гей — війне завія!..

Багацько Данько чув розмов про Харків, долітали чутки про повстання й страйки. Під впливом цих розмов юний Данько вирішує побачити світа,— що то за велике місто Харків і що то за заводи?

Але по сусідськи живе красива дівчинка Іванна його літ...

У Іванни очі сині,
як волошки в полі.
Личко біле, чорні вії,
коси в позолоті.

Стрункий постав, як в тополі
і червоні губки!
Поцілунки так хороші,
коли хлопця любить.

Усміхається до нього —
очі, як озера.
Закохався в чорноброву
наш Данько тепера.

Забавляються на тоці
чи в садку гасають.
Прокидаються любовні
речі, милування.

Біле личко як пригорне —
цілий світ обняв би!
Місяць в хмарі тоне, тоне...
Зорі як цимбали!

Як троянди розцвітають,
як цвітки у полі —
так ті хвили в грудях грають,
хвили, що любовні.

У Іванни очі сині,
як волошки в полі.
Личко біле, чорні вії,
коси в позолоті.

В неї вушки, як троянди
росою кроплені.
Її похідка, як трави
вітром забуйнені.

В неї шкіра — пелюстіння
яблуневих вітів.
Її пахощі — п'яніння
лілей, різних квітів.

ПРОЩАННЯ

— Прощавай - но, Йванно,

я піду далеко!...

Зарожевілась троянда,

аж на серці спека.

Загойдався ясен - красен,

зашуміло листя...

— Гей Данько ти мій коханий,

нашо йдеш до міста?

Посідали разом в парі,

обнялись дружно.

Місяць гойдаєсь у хмарі,

птах гукає сумно...

Він Іванну обнімає

та цілує в губки.

Коло них Букет стрибає,

лиже лиця, ручки.

Покотилася слізонька

з чорних вій додолу:

— Милий, милий парубоньку,

не іди в дорогу!...

Покатилася слізіна

не одна додолу.

Зашарілася калина,

щось шепоче йому.

— Прощавай - но Йванна,

я піду далеко.

Зарожевілась троянда,

аж на серці спека...

— Ну, іди коханий, милий,

не забудь Іванни!...

Бере з пазухи жоржини

і дає їх Дану.

Розійшлись шляхи на різні

боки, сторононьки.

Ой, злетілись хмари грізні,

громи, блискавоньки.

В ДОРОГУ

Вийшов за хутір: Прощайте

садок, і ярк, і левади!

Он ясен стоїть біля хати,

он рожі цвітуть біля ганку...

А дах із соломи вже чорний,
на ньому мохи немов жаби —
і шкіряться грізні злигодні
побитими склами із хати.

Димар похилився, що відьма
колдує над димом закляття,
а порозчинені вікна,
як руки прикуті розп'яттям.

Колоситься пшениця на лані,
гойдається поле мов хвиля —
та лан цей належить тій пані,
що має палаци на - диво.

Музика в палаці і танки,
панам запрягають карету.
На плантаціях бідні селянки
працюють у сонячну спеку.

В панянок убрання шовкове,
а руки у їх в рукавицях —
усюди, круг панське поле
зерном золотим колоситься.

Деж - бо ти, правдо, блукаєш?
Чом бідної хати минаєш?
Чом панство бенкети справляє?
Батрак чом все спину згинає?

Чом поділ такий встановився,
що бідний багатому гнеться?
Чом одному, як родився
так вже у розкошах живеться?

... А рожі цвітуть коло ганку!
Он ясен стоїть біля хати...
Садок і ярок і левади —
прощайте!

... КУДИ НЕ ГЛЯНЬ — ЗОЛОТА БЛАКИТЬ,
ТОПОЛІ ГНУТЬСЯ І БЕРЕЗИ.
НА КОЖНІЙ РЕЧІ КРАСОТА ГОРИТЬ,
НА КРОЦІ КОЖНОМУ ЛЕГЕНДИ!

ХВАЛА ПРИРОДИ, БУЙСТВУ СИЛ,
ЩО КРАСИТЬ ГОРИ Й КОНТИНЕНТИ —
ХАЙ БЛАГОСЛОВЕННА БУДЕ МИТЬ,
ЩО ПОРОДИЛА ЗЕМЛЮ!

НА НІЙ ТРОЯНДИ... СОЛОВ'Ї...
ЛИШ ЩАСТЯ ПИТИ ГЛЕКОМ!
ТА ЛЮДИ, ЛЮДИ ТУТ СУМНІ
ЗАКУТІ В РАБСТВО ЦЕПОМ...

Сонце хилиться на вечір. Данько чимало відійшов від своєї хати. Поперед нього біжить його друг — собака Букет, висолопивши свого довгого язика і задравши мохнатий хвіст.

Вже сонце сідає за лісом,
жбурляє рожеве проміння.
Додому молотник із ціном
спішить на спочинок.

Стомився Данько, завертає
до лісу й собі на вечерю,
розводить багаття, співає
легенду про славного Джерю.

Картопля спеклася на жарі,
яку натягав з огороду,
їсть сам і душпіння жбурляє
собаці своєму в нагороду.

— Голічерва ліг, щоб на зорі
дивитись, як в небі блукають —
зелені, блакитні, червоні,
мов квіти, мов рожі із раю.

Жук продзінчить і полине...
Та птах десь крикне спросоння...
А в небі сріблясті долини
і котяться хвилі до моря.

Де ж море чарівне, казкове —
де край і початок творіння?...
У небі сріблясті підкови
і чутно злотисте греміння.

На вулиці десь заспівали
і спів цей прорізав вечірність,
дзвінкі голоси залунали
про вроду, кохання і ніжність.

Собака Букет засинає,
відкинувши хвіст, як лозину.
Данько наш голівку схиляє,
лягає з Букетом в обнімку.

Як вдарили в дзвона дванадцять,
Данько і собака тут спали...
А місяць дививсь і зненацька
у срібні торохкав цимбали!

Данько в обнімку з собакою Букетом засинає і йому сняться химерні сни :

... Туман густий, в нім пальці золоті зривають млу, а рука чорна як смола! Волохата чорна рука з золотими довгими пальцями наближується до Данька. Золоті пальці перебирають повітря і хочуть схопити Данька...

Далі бризкає сонце, переливаючись у краплях золотих. Чорна рука із золотими пальцями зникає і повстає прозоро-блакитна синь:

Прозора синь... Великий бик
на задні ноги став — танцює,
його страшений крик
просторінь всю паплюжить.

У нього роги, як церкви
високі гостроверхі.
Ось він Данька ударить в бік,
заб'є до смерті!

Тут звідкись дим густий як ніч.
Дзвіниця дзвонить — дин...
Данько з халяви бере ніж
і ріже, ріже дим...

Не дим — це бик реве і кров
хлющить із нього в поле —
червоний пар немов покров,
а бик в конанні стогне...

Змішалось все. Шалений гуррикан
дерева рве із пнем —
немає сили бути на ногах,
кружляє вітер!

І грім мов шабля в бляху — рраз!
Аж в ухах дзвін, шуміння!
Гей розгулялося — аж жах —
вітрових стріл свистіння!

Сон, химерний сон... Данько вчепившись за хвіст коня, з колякою в руці летить на якусь велику гору. Раптом на верховині зникає кінь, а з його коляки робиться собака Букет, що починає страшенно вити. Данько з гори бачить Валки, охоплені пожежею. Він бачить свою хату в полум'ї, а мати стоїть бліда і німа. Босоніж стрибають в огонь люди...

Уу — — — Уу! О, жах!...
Небо все у жарі!
Який величезний пожар
ген там, на спаді!

Хата Данькова горить:
уу!...
Вітер шумить —
ур!...

Вдарили в дзвони. Проби!

Тини червоні мають:

„босі на вогнищі

люди стрибають!..“

Буря ударила в дим

і розлетілися іскри.

Ой, запалали скирди

солом'яні сусідські.

Пожежа! Пожежа всюди

дзвенить розпачно.

Стрибають люди

в огонь необачно.

Хапають головешки

і далі, далі мчать...

Мов смолоскипи площки

усюди миготять...

А мати скорбна, як розп'ята

стоїть безслізна і німа —

червоним маревом обнята,

як постать з мармурових скель.

Гогоче полум'я, шумує

і язиками вітер рве!

Пожар шалений. Він лютує,

усе довкола лама, б'є!

... А мати скорбна як розп'ята

стоїть безслізна і німа —

червоним маревом обнята,

як постать з мармурових скель.

*Сон продовжується... Картина міниться за картиною. Вони
гаптовані химерою й фантастикою.*

Мов леза сковзають на шклові

санки так на снігові взвизг!

Задумливо хиляться хвої,

звивається кублами дим...

І кров розбуруниться жаром,

лице червоніє як мак.

У грудях свинцові удари —

це серце прискорило такт.

У мить мов у якомусь тумані

схиляє Іванна чоло...

В коханні, захваті, екстазі

стискає Дануся його!

Пружиниться постав Іванни
під пальцями ніжних дихань...
Схрестилися губи - кінджали
пломінних, юнацьких жадань.

І очі в очі, як леза —
мечів перехрещений блеск!
Сплітаються руки, рамена —
блакитний, осяяний мент!...

І знов, як в екрані театра
міняється облік картин;
... кричить хтось, гукає і ватра
в куткові хатини горить.

Тут постріл, удари шаблюки
і рев озвірілий юрби.
На стелі кубляться гадюки
і пороховий дим

І далі — лиш склові уламки
із відтиском пальців, долонь —
криваві наліплені марки
на скло і на двері, вікно!

Як відблиск картин фоєрверка
мигтиться руїна і смерть...
А чорна рука, що як вежа,
жбурляється бомбами в верх!

Звідкись звуки. Вони втілюються у велитенські свердла синього кольору, що з неймовірною швидкістю синіми струмнями прорізують повітря. Створюється звуковий хаос в імлі, яку освітлюють лише сині звукові свердла... Далі спадає імла, зникають звуки і...

Звідкись пісня, тихий шерх,
струмнів веселий біг.
Привабно квилить очерет,
шумує буйно ліс...

Виходить жінка з-за кущів
і раптом — ранок золотий!
Лице її — величний гнів,
а стан такий стрункий!

Данько притих... Данько затих...
Чи казка, сон? От диво!
Привабно очерет шумить
і вітер теплий низу.

Ось, ось вона! Іде сюди
до нього — так чудесна!
Весела вся і очі синь
і усміх, як конфекта!

Голівоньку його бере,
цілує в губи, пестить...
На берег до човна веде,
а хвиля в берег хлеще.

Як сіли в човник — вмить летять —
куди? — Кудись в тумання...
Аж вітри буйні свистять
і чутно завивання...

Цілує жінка, до грудей
притисне то відкине...
Прекрасна синь її очей
і пах чудесний лине!

Жінка веде Данька в казкову країну.

Ідуть вони... Садки,
троянд і квітів скільки!
Данько вхопивсь її руки,
не знає де подітись.

... Веселі хлопці та жінки
співають, бавляться у грах.
Бадьорі юнки як пташки
стрибають по кущах.

А водограї вгору сніп
води жбурляють у бризках —
і вже на землю летить хліб
такий смачний, в скибках!

Палаці дивні у садках,
танки, музика гохла.
Ось там танцюють гопака,
а тут іграють в кльока.

А солов'їв табун співа,
тьотьохкає на диво!
Нема багатих, батрака:
однако все і рівно!

От край, і що казати —
хіба в казках буває!
Данько тут хоче запитати —
та жінки вже немає...

*Зникає з очей і жінка, і казкова країна, і Данько летить
у прірву.*

Умий у прірву стрімголов
кудись він пада швидко.
Загибло все! Холоне кров...
Ні дна, нічо, не видно!

Ой, ой! Блищать шаблюки
сторчма немов коляки!
На лезах повзають гадюки —
страшні якісь чортяки!

Сова кугика як на смерть...
А кіт регоче з нього —
він хвіст задер і все у мент
Данькові лізе в око!...

Собака Букет облизує Данькові лице. Данько спросоння кричить: до бою! — вимахуючи руками. Букет гавкає. Нарешті, Данько прокидається...

Довкола ліс шумить. Над ним
веселе сонце грає!..
Гей, час в дорогу побратим!
Букет хвостом виляє...

Узяв ціпок, малий клунок
і — гайда на дорогу!
... Шебече жайворонок
на щастя, на уроду!

ЛІРИЧНИЙ ВІДСТУП

... Люблю таких, що з малих літ
кидають все за волю.
Бо справді, жить — це лиш в борні,
будь вічно наготові.

Гайда від пут, на шлях, на путь —
що щастя нам віщує!
Ніщо не стрима бунтівних натур —
ні цеп, і ні тортури.

Хробак в землі, у травах жаба —
це ж звіри, а не люди!
Волієм ми ковтати із жбана
прекрасну вольність буйну.

„лупать скалу“ — яка краса,
який одвічний поступ —
ех, золота моя роса
Вкраїнського народу!

БУЯННЯ СИЛ

Земле, приймаєш все ти без протесту
і кров, і мозок, і кістки
й під дзвін могутнього оркестру
ти виростиш квітки.

Тут гуни йшли, татари, турки,
поляки, німці і Москва...
тут розпинали всіх за руки
хто за відчизну, край стояв.

Вкраїно! Ти мов скорбна діва
стоїш на розі всіх шляхів —
де Захід і Схід в змаганні гнівно
стріляють в герцах з наганів!...

Дніпро бурхливий червоніє,
що не село — то влада, бій.
В таборах ватра пломеніє,
на вершника чекає кінь.

Ой розкотились по Україні
Махно, Петлюра і бандит
і стала ти на роздоріжжі
де груди в груди Захід й Схід!

Був тут Денікін і Зелений,
Каледін, з німцями гетьман...
Та їх усіх побив Будений —
соборне ім'я пролетар!

... Ти знов гойдаєш хвилі сині,
Дніпро старий і молодий...
Хатки в садках привітні, милі
лохматить сонце чуб злотий!

Кричать трьохдюдимовки, як рев вола,
жбурляють снаряд за снарядом —
із дзінькотом синього скла
здрігається нервами натовп,

тютюхкають кулі: урлю!
Музика баталій, агоній...
І той, хто проковтне цей звук:
капут йому, кришка, доволі!

Опахалами вихор на шлях
Стелиться тілом і криком...
І вилітає як птах
кіннота з вірлинячим гиком!

Шаблюкою в ворога: рраз!
Кров на металі іскриться...
Пада під ноги вояк,
кінські під ноги копита.

Ворог втіка. Переляк
в стані у білого війська...
На потяг скоріш, крейсера —
хоч би устигнути сісти!

Авто летить і кричить
з валізками, дамами, паном.
Уламок снаряда умить
авто поставить на цапа.

Тачанки, гармати і коні:
військо втіка од червоних...
Сьогодні, сьогодні
наступ лавин переможних!

Скоропадський — дурний гетьмане
поганого предка,
за що продав Україну
німцям на погребу?!

Полилися крові ріки
ізнов на Україні,
огнекрилі її діти
в ліс пішли, запілля.

Налетіли круки в касках —
шлемах металевих,
розпинали на гарматах
землю полонену.

Той селюк, що мав ознаки:
пана брав на вила,
то його бо шомполами
згряя сполосила.

То його панок німецький
бив по тілі стеком...
Ах, культурний пан німецький,
гірший ти за пса!

Знов панянки у палацах
сіли за роялю.
Пили вина, пили шнапса,
грали на гітарі.

А вагони „Ukraina“
котились до німця
Поплатилася відчизна
повним зерном, збіжжям.

Розгулялись німці в касках —
металевих шлемах.
Україно, моя казка,
годі, більш не треба!

Зататахкав кулеметчик
із хати та стріхи:
утікай скоріш, німеччик,
буде тобі лихо!

Зі сходу й заходу заграви,
з півночі вітер гілля гне.
Побідні сурми заіграли,
червона влада рад іде!

Злітають вивіски з готелів
і магазинів, і крамниць —
здіймає руки аж до стелі
буржуй.

Рукою ловить він підпору,
але нема: повітря, мла...
Він пада мертвий на підлогу:
ех, жалюгідная шпана!

Братишки, бий його у рило —
за кайдани, в'язниці, гніт!
Сьогодні воля воскресила
наш всепобідний гнів...

... Дві пилки, що зуб на зуб
чи терпуг об терпуг —
так змійкою кривиться уст
усмішка ворога тут.

А „стенка“ стоїть, як розп'яття,
за нею садки, водограї, любов...
А бий його мерзавця:
плі! агов!!

Позлітали головоньки
у сирую землю,
така доля вже, паноньки —
стравою для черви!

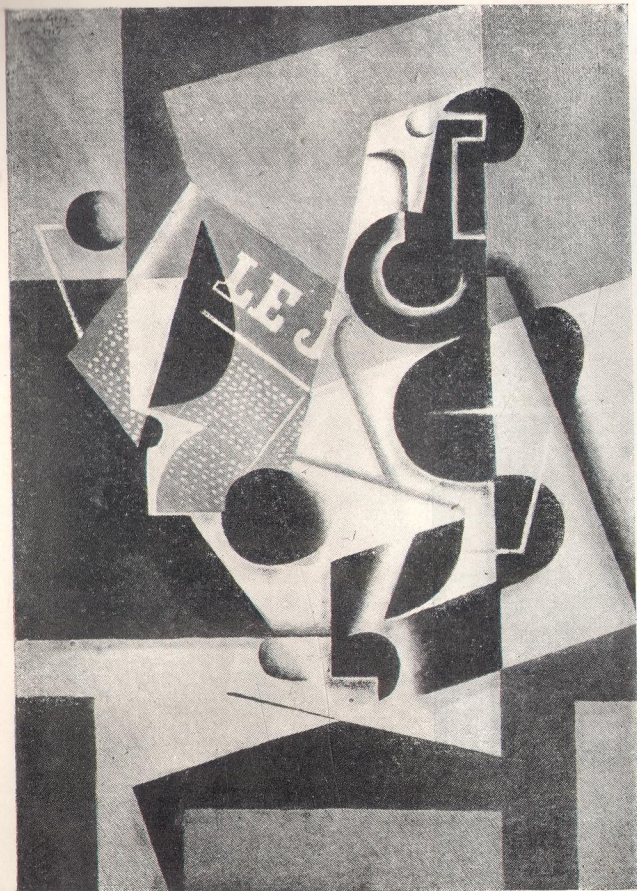
Ой, одні веселі діти,
а другії сумні —
вітер вдарився у віти
лист пожовклий трусить.

Загуляли на посьолках
тільки танці, регіт:
ой зелені палки - йолки
на буржуйський скрегіт!

Лягають звуки пострілів
бузковим віттям на асфальт,
на розі вулиці стриножені
в тривозі лунами: тах - тах

Крицеві жаби¹⁾ вилізли,
щоб полизати брук.
Їх язики це віяли
куль розсипу навкруг.

¹⁾ Крицеві жаби — броньовані автомобілі.

NATURE MORTE
1917

ЖУАН ГРИС

1919
NATURE MORTE

ЖУАН ГРІ

АРЛЕКІН БІЛЯ СТОЛУ, 1928

Будинки хилять голови,
а бляха шелестить --
і від удару олива
весь поверх затремтить.

Блукає сонце п'яне
у хвилях, небесах
то мов пузир розтане,
то знов сія в огнях!

У тиші вулиць міських
дзидзинькає оркестр
ляга туманом ніжним
і тіннить фіолет.

Гармата баско цьвохне
набоєм у собор:
в буржуя серце тьохне
капут йому і ох!

Списи, шаблюки, коні
летять, мов гуррикан.
В червоному таборі
лиш слава та ура!

Влітає вихор в хати,
як блискає пістоль!
Вперед, за славу ради,
по ворогу огонь!

Тікають білі з міста
такі трусливі, сміх!
Гей воля огневіста
горить на всі кінці!

Гей воля огневіста
горить на всіх кінцях
і сміх блакитний бризка
з кодишнього сліпця.

Червоний прапор — сонце
прип'яте на списи
регоче і гогоче
і коні та шапки!

Копито лунко в камінь —
печатка на листи.
Сьогодні всі за нами,
за нами, батраки!

Вже мітинг на майдані:
червоний мак цвіте!
Сьогодні все за нами,
за нами воля йде!

Промову держить гарний
Данько наш молодий,
вояка він відважний,
вояка золотий!

В очах громади шасно
робочих, трудівниць,
а серце б'ється палко
в когортах сталевих!

Прапор червоний має
червільковий туман,
а серце — серце грає
мов бубон, тарабан!

Шапки з голов злітають —
це пісня всіх повстань:
Інтернаціонал лунає
„Ні бог, ні цар!“

На греблю гупають гармати,
без вершника бігає кінь.
Зорі, як мідні снаряди,
місяць між їх — цепелін.

Снаряд розірвався на схилі
і кров'ю фарбується ніч —
мов жарти дівочі невинні,
що щоки фарбують і ніс.

Грім канонади дзедзенькне...
По саме держално багнет
вояка встромив аж у серце —
тут ворогу кришка, кінець!

... Схиляє цебра час з багаттям,
жбурляє жар...
Глитаєм шал ми. До змагання,
трощити, бити вівтар!

Багацько літ, віків мільйони
минуло з часу, як устав
прапрадід людства на дві ноги
і палицю до рук узяв.

І з того часу незчислимо
баталій, війн, розп'ять...
Це ж людство не вживеться мирно:
на палі! ланцюги! й оп'ять

... раби встають у лавах непоборних
руйнують владарів і трон!
Тут слава, крики, свято переможних,
одвічно палахтить огонь!..

Прийдешність близиться, мов казка,
яку фантазія творить.
Ніщо не стримає — поразка,
ані доба тюрми!

Раби, раби! О скіль емоцій,
буяння, радости в очах!..
Ми переможемо, доскочем —
будь що: і кров і жах!!

Іванна піросла і в неї почався період ідеалізованого кохання, коли ходиш мов божевільний з передчуттям чогось невідомого й чеканням. Іванна мзрить про Данька, але той... далеко!

Прекрасна українська природа з шевченківськими пейзажами акомпанує настроєві Іванни...

Що за дівчина струнка
віночки сплітає?
В неї сукненька руда,
в неї личко грає!

Ось на вулиці вона,
танки та музика.
Чом Іваннонька сумна,
зиркаєш так тихо?...

На дубках розсілись хлопці,
цигарки у зуби,
Ой заграє музика скоки —
аж по гаї луни!

Вітряки схилили крила
мов ті вуха шулять.
Впала зірка як безкрила
в поле птаха гупне.

Місяць сріблом - павутинням
вкрив садки і луки.
Ходить гаєм дівчинонька
собі ломить руки.

Чи ж живий Данько коханий —
де ж тепер він буде?
Як поїхав тай немає
листа ані чутки...

Ах, чудесні українські ночі! Ніколи їх не можна забути!..

Пелюстками лілей
на землю місяць сяйво сипле,
блакитні тіні над землею —
навколо все притихло...

Цвіркун десь в житі засосюрить
або ось йожик проповзе,
а соловейко забаюнить —
так все у музиці живе!

І розцвітає як троянда
кохання в квітникові мрій.
Красавиця струнка як мавка
і коси, коси до колін!

*Ще й досі на вигонах стоять вітряки і сиві мірошники
існують... Приїжджають дядьки з підводами збіжжя, щоб пере-
молоти на борошно. Випивають по чарці і оповідають цікавих
казок.*

Не раз вітряк гойдає крила
і креслить круг вітрів,
не раз весна обличчя золотила
і цілувався сміх.

Літа минають, як з тополі
спадає лист і знов шумить...
Або — похапцем рвуть у горі
з календаря листки.

Іванна — це ж така чудесна дівчина!

Статурна дівчина Іванна
на все село краса!
А розцвіла немов троянда
і довга чорна коса.

І шлють сватів багатії
із хлібом, сіллю до батьків,
та їм усім один одвіт:
і хліб і сіль назад беріть!

І натягаючи картуз
назад свати на конях пруть —
вони одержали „гарбуз“
в красавиці із рук.

... Карі очі, вони безмежно приваблюють!

Ах, карі очі у красавки,
а груди — місяці срібні!
у неї коси, як у мавки,
у неї руки золоті!

Працює з ранку до вечора,
в швидких руках кипить
жіноча праця тая чорна, —
така моторна — хоч куди!

Статурна дівчина Іванна,
а серце — племіння в грудях!
Росте вона, як та троянда,
де тирса і будяк...

Чого тільки не було на нашій Україні! Різна самотійницька шпана намагалася обдурити неможливого. Ця жовто-блакитна наволоч чванилась й уявляла з себе „романтичних“ героїв, на- читавшись про Січ та Тараса Бульбу.

У жовтоблакитну вуалю
романтично прибралась Вкраїна
і прокидалась давнина
з січовиками на палі.

Панянки зітхали: — Ах, славно,
така ця Вкраїна чудесна!
І кидали троянди
під ноги оркестри.

Громади, просвіти, вистави,
„Наталка - Полтавка“, „Стодоля“
і горлопанили славу
за кожним колінцем героя.

Але робітник і батрак
червоний стяг тримав,
бо знали вони: од центральних рад
не жди добра!

Бо жовтоблакитна омана
не воля — нові кайдани.
Замість руського пана
посіли б українські пани.

Кожна людина на все здатна. Вам здається дивним, чому це така наївно-романтична красуня раптово стала за ватажска бандитів. Я безліч в життю зустрічав подібні приклади і безліч разів дивувався. Для виправдання її вчинку маю сказати, що німці зруйнували маєток її родини і самого батька забили шомполами.

Маємо факт: Іванна — ватажок бандитів! А правда — красивий з неї ватажок?..

Іванна сіла на коня
збрала хлопців, в ліс гайда!
Ах так?
Тепер вона повстанка!

У їх тачанка, кулемет,
одрізи, бомби,
Куди ж тепер?
— Громить вагони!

Начхав „максимка“ на перон,
війнув мов кукіл кулі
і загерлекали „пардон“
німецькій патрулі.

Добра набрали повний віз
і не один, а трийцять!
І звозять все у темний ліс,
щоб порівну ділитись.

Тут мануфактура, порцелян,
каблучки і кальсони...
Іванна вділась, як медам,
на усі фасони.

*Вони взяли у полон німця і, звичайно, пустили у „розход“,
але послухайте як...*

А потім їхній отаман,
оця Іванна гукне:
А - ну - те хлопці, сюди квач
й мазницю з дьогтем хутко!

Зареготався кожен, всяк.
Аж в боки бравсь Кирило.
Убрали німця в дамський сак
й розмалювали рилю.

А далі в пір'я із перин
і вийшла копія Вільгельма:
Куди прийшов ти, сукин син,
чи розумієш, шельма?!

Іванна ручкою махне —
і німцю тут могила.
А німець крикнув: Хай живе
моя відчизна мила!

*Тоді, як Іванна командувала загоном, Данько працював у
запіллі, як більшовик.*

На небі золотий пунктир
і блідий місяць — кома.
Данько забрів в якийсь пустир,
дорога не знайома.

Прожектором хапає млу
застава німців в полі,
малює саяво то дугу,
то падає в знемозі.

Пружинить слух свій старшина
червоного загону —
немов та напнута струна
й по ній смичком хтось водить!

Данько прибув сюди, щоб розізнати чисельність війська й інші одержати военні відомості. Він переодягся на коваля і з виду ніколи не можна подумати, що він старшина червоного загону.

Узнавши добре, що і як,
пішов він за село
і ось уздрів коня
без вершника з сідлом.

На небі вогневий туман
круг місяця вінець,
а на вінці наган
червона мідь, свинець...

ПАННА ЛІЗА

Панна Ліза, українка,
страшенно любить старину.
Свята для неї ця відчизна,
де був Хмельницький і Богун.

Козацька кров у їй шумує,
як струмінь по весні стремить.
Під нею кінь баский бунтує,
у далечінь сказано мчить.

Сьогодні настрій їй поганий
уста — скривавлений кінджал.
Вперед поніс її буланый
куди? — Щоб розігнати шал!

Вперед поніс її буланый
по полю, степом, через яр...
На хмарах сонце у цимбали
і небо — чорний барабан!...

Молонья вдарила. Тарахнув
страшений грім тоді...
І кінь під Лізою шарахнув
і сам, без вершника побіг.

Упала Ліза непритомна
в траву високу і м'яку...
На груди звисла коса чорна
і кільця кучерів повз вух.

В цей час проходить Данько, перевдягнений на коваля. Він бачить Лізу, що лежить непритомною на траві. Данько нахилється до неї, прислухається до серця й шукає пульса. Вона жива! Ліза прокидається і здивованими очима, в яких стоїть і жах і цікавість, дивиться на Данька. Данько, захоплений її красою, дивиться на неї зачаровано... Він допомагає їй встати, приводить коня й садовить.

Данько пішов у глиб лісу, ні слова не промовивши, а Ліза довго дивиться на нього, аж доки він не зникає з її очей.

... Сонце кинуло своїми прожекторами останнє проміння й озолотило верхів'я лісове.

Вранці, коли прозоро-блакитна синь — Ліза йде купатись. Але Данько її заінтригував. Ліза відчуває, як у грудях повстає прекрасне почуття — невже це кохання!?

Обгорнулась ландшафтом як шалью
і затремтіли раптом у сяйві
блакитного неба круги

— дві золоті дуги

... груди її затремтіли,
груди її — апельсіни!

Панна Ліза скинула убрання.
Їй пестить спину сонце золоте.
По тілі хвилі мчать кохання
і мрія рясно казку тче.

Вода сріблиста котиться без впину —
куди, куди цей срібляний струмінь?!
І панна Ліза на хвилину
закрила очі од промінь...

І Ліза марить про красуня —
прийде він, мусить її взяти!
Він сильний і прекрасний
і буде довго цілувати!

Ах, панна Ліза — біла лебелиня —
в воді пливе, як мавка чарівна.
І сонце й гай мов казка синя,
де лицар бранку обійма.

... І вийшла на беріг вона,
обгорнулася ландшафтом, як шалью
і затремтіли раптом у сяйві
блакитного неба круги
— дві золоті дуги

... Груді її затремтіли,
груди її — апельсіни!

Данько також марить про Лізу, але зачіпка — вона ж бо буржуазка!

На левадах ромашки
яснолиці в травах —
наша дійсність — охапки
Золотого Травня!

Веселий настрій у Данька
дорога під ногами грає.
Ах, панна та — що так струнка
й лице вродливе має

От дівка бісова і де
така вродливість та береться?
Ах, поцілувать би в губи й все,
що тілом білим зветься!

І тиснуть в лапах без кінця...
А що сказав би Карло Марксо?
Та годі, Маркс також кохавсь...
Одна біда, що буржуазка!

Ех, на левадах ромашки
яснолиці в травах —
наша дійсність — охапки
Золотого Травня!

Кирило Сливух — бандит над бандитами. Ряба морда у нього така страшна, що від його вигляду та очей старі баби падали непритомними. Цей тип гуляє, йому ніпочім ані ідеї, ані шукання. Лозунг його — „ой яблуко, куди котишся!“ А куди воно докотиться, не важно...

Пройшов огонь і воду й мідні труби
Кирило Сливух.
До всього майстер цей чудак,
кругом шістнадцяти козак!

Завжди регочеться, хоч сум
йому тельбухи прогриза —
то флейту візьме він до губ,
то на гармоші: трин-та-за!

І вічно сміх йому кривить
лице рябе, як решето,
із уст же посмішка летить, —
забавний дуже оцей чорт!

В бою хоробрий, ніпочім
ні смерть, ні шабля, ні свинець!
Під ним скажений тремтить кінь,
басує гривкою на герць.

У нього зір бува страшний,
коли він хоче налякати,
а від бороди його баби,
як мов від чорта — утікати!

Серед бандитів він бандіт,
хоробрий батько, отаман.
Кирило анархістом ріс
і анархіста вб'є наган.

Привольна мати Україна,
дозвільний степ і байраки, —
не одного дала бандита,
не одного лежать кістки.

Де лан колоситься так пишно
і хвиля злотні поганя —
крови людської в нім не видно,
не видно вбитого коня.

Лиш з уст сучасників легенди
потомкам скажуть про борню...
Та інколи поети
із горя щось утнуть.

*Уявіть собі, цей бандит Кирило Сливух закохався в Іванну —
бо ж природа так установила, що кожен має право закоху-
ватись... А як же Іванна на це? Невже й вона відповість вза-
ємністю на залицяння цього жоху?*

Не міг Кирило Сливух спокійно споглядати Іванниної вроди.
Її очі, статурний стан і кожен порух красивої самиці викли-
кали в нього хвилювання, бажання схопити в свої обійми, цілу-
вати до забуття!

А коли Іванна промову держить до громади, коли вона верхи
їде на баскому коні — це все ніби-то фантастична картина, ле-
генда про славу повстанку, що водить козаків у бій, зі сміхом
дивиться смерті у вічі — й у серце повстанців вдихає сонячний
шум і весілля!

Часто Кирило задумається було, його очі дивляться кудись
далеко, але вони не бачуть ні степу, ні коней, ані хуторів — ці
очі дивляться й не дивляться, покривало кохання на них лежить,
великої любови, що не має відгуку, пристрасти, що палить і крає
серце молоде...

Надходить вечір і лагідними, теплими долонями обіймає
обличчя і тихий вітерець, як хвилька пестоців, обгорне тіло, а
місяць срібляний зійде і посипле на землю перлини, кожну берізку
чи клен, чи гордого дуба прибере в інтимні прозорі шати — со-
лов'ї буйно співають про прекрасне кохання і дзвінчать жуки —
усе живе, радіє, веселиться —

а Іванна також радіє, розтулює трояндові вустоньки, зубками
блискає —

та Кирило Сливух, відважний, хоробрий бандит сумує стра-
шенно, плач розтинає груди і хочеться йому впасти на траву зе-
лену, траву м'яку, запашну і плакати, вилити сльози на землю
чорну та й самому піти в землю...

Як ненавидить себе Кирило, з яким презирством дивиться
він на своє тіло, на обличчя небрите з колючою бородою, на

губи, що в кутках приховали зневажливий усміх до всієї тої істоти, що носить імення славетного бандита Кирила Сливуха!

У хвилю таку подвоюється його істота і з'являється інша людина, прекрасна, вродлива: народжується інший Кирило — той, що кохає, відчуває сонячну буйність, запах троянд і такий ніжний, теплий і милий!..

Починається герць між двома Кирилами. Шаблюки ламаються, іскри летять, ...але перемагає Кирило Прекрасний, бо є од землі він.

Ночі на Вкраїні такі тихі. Ночі наповнені пахощами і космічною радістю. Зорі, розташовані амфітеатром довкола місяця, виблискують мінливими кольорами. Небо, підперезане сріблистою стрічкою — і здається, ніби - то далекий шлях веде до незнаного краю, до такого казкового, що не можна навіть уявити. Колишні чумаки, які на круторогих волах возили сіль з Таврії, які ночували на возах голічерва до неба — ці мрійники, співці козацьких дум — назвали цю стрічку сріблястих зірок Чумацьким Шляхом. Відтоді ця назва залишилась і перейшла в наше століття електротехніки та радіо.

Ніч хвилює гарячу кров, вона утворює справжні гуррикани страсти в молодому тілі. Ах, слово кохання — яку силу чудесного й бруду містить у собі!..

...Іванна на розсвіті відкрила вікна. Їй душно в кімнаті, тіло стогне і проситься пестощів, обіймів. У кімнату ввірвався передсвітанковий вітер, упадаючи повз рожевих, гарячих щік її. Місяць виринув з-за хмарки і має хутко розпрощатися з ніччю.

Іванна відчуває, що у ній виникають якісь передчуття, жадання й незрозумілі настрої... На серці стає затишно, радісно, то миттю вітер увірветься й потрощить, поламає трояндові кущі мрій та надій, — він пелюстками червоними вирує, як огнем! Душно Іванні й вона виходить у сад, босоніж йде по росяній траві, нагинає гілки яблуневі і росяний дощ спадає на неї, на її пишні коси — виблискують крапельки роси від місяченькового саява ізумрудами — Іванні хочеться співати — вона затинає пісню, голос її лунає по садові, і тоді прокидається соловей і починає тьохкати, аби привабити до себе коханку. Іванна сідає під яблуню, співаючи, дивиться на груди свої, що, як два лебіді білі, упругі — до яких не доторкнулася ще рука юнака. Пальчиками рожевими вона торкає їх — ах, ці бутони троянд! — і співає Іванна сумної про любов, про велике кохання до красуня Данька, який невідомо де зараз перебуває чи мо, кості білі його схоронила ненька сира земля і нікому кучерів золотих перед тою смертю було голубити...